

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Tdo/96/2022
Identifikačné číslo spisu: 2320011211
Dátum vydania rozhodnutia: 05.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Martina Zeleňaková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:2320011211.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martiny Zeleňakovej a sudcov JUDr. Pavla Farkaša a JUDr. Dušana Krč-Šeberu, v trestnej veci obvineného F. S. pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c), písm. d) Trestného zákona a iné, na neverejnom zasadnutí konanom 5. októbra 2023 v Bratislave, o dovolaní obvineného F. S. proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 25. februára 2021, sp. zn. 6To/126/2020, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného F. S. o d m i e t a .

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej tiež „okresný súd" alebo „súd prvého stupňa") z 11. novembra 2020, sp. zn. 17T/2/2020 bol obvinený F. S. (ďalej tiež „obvinený" alebo „dovolateľ") uznaný za vinného zo zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c), písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona, § 139 ods. 1 písm. c), písm. e) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že:

- dňa 4. júna 2020 v čase o 10.00 hod. v obci P. v rodinnom dome na ul. O. č. XXX/XX v miestnosti obývačky, po predošlej slovnej hádke, sotil do svojej matky Y. S. a to tým spôsobom, že ju jednou rukou sotil a zhodil pritom ako sedela, následkom čoho si až ľahla na gauč a keď potom ležala po náraze na gauči, pristúpil k nej a držiak v jednej ruke vankúš jej ho tlačil na hlavu a v druhej ruke držiak črepinu z rozbitého zrkadla s rozmermi 25 x 8 cm jej túto priložil ku krku kričiac na ňu, aby mu dala peniaze, čo však ona odmietla a následne ušla a vyhľadala pomoc.

Za to okresný súd uložil obvinenému podľa § 188 ods. 2 Trestného zákona, § 37 písm. m) Trestného zákona, § 38 ods. 2, ods. 4 Trestného zákona, trest odňatia slobody vo výmere 9 (deväť) rokov, pre výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Proti tomuto rozsudku okresného súdu podal obvinený F. S. odvolanie, ktoré Krajský súd v Trnave (ďalej tiež „krajský súd" alebo „odvolací súd") uznesením z 25. februára 2021, sp. zn. 6To/126/2020,

podľa § 319 Trestného poriadku zamietol.

Proti naposledy uvedenému uzneseniu krajského súdu podal obvinený F. S., prostredníctvom obhajcu JUDr. Róberta Bánosa, advokáta so sídlom v Galante, Hlavná 979/23, vo svoj prospech dovolanie, a to z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

V písomných dôvodoch podaného dovolania obvinený vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku uviedol, že jediným priamym dôkazom v prejednávanej trestnej veci, ktorý ho mal usvedčovať zo spáchania stíhaného trestného činu, bol výsluch poškodenej, teda jeho matky Y. S. (ďalej tiež „poškodená“), avšak v prípravnom konaní bol jej výsluch vykonaný síce v čase po vznesení obvinenia, a to 5. júna 2020, avšak v čase, keď ešte nemal ustanoveného obhajcu, ktorý by mohol chrániť jeho práva a klásť poškodenej otázky s tým, že opatrenie Okresného súdu Galanta, ktorým mu bol obhajca ustanovený, bolo vydané až 8. júna 2020 (hoci výsluch poškodenej sa uskutočnil už 5. júna 2020). Porušenie práva na obhajobu videl obvinený aj v zamietnutí jeho návrhu na vykonanie dôkazov (konajúcim súdom), a to výsluchom poškodenej a výsluchom znalca MUDr. P. X., ktorý sa hlavného pojednávania konaného 11. novembra 2020 nezúčastnil z dôvodu nutnosti zotrvania v povinnej karanténe pre ochorenie na COVID-19, pričom konajúci súd napriek jeho (obvineného) návrhu a zotrvaní na vypočutí tohto znalca, vykonať tento dôkaz odmietol a uspokojil sa iba s prečítaním znaleckého posudku číslo 96/2020. Konajúcemu súdu obvinený ďalej vyčítal, že bez relevantného odôvodnenia nevykonal ním, ale aj prokurátorom navrhované dôkazy, ktoré mohli odstrániť existujúce rozpory najmä v otázke skutočných vzťahov medzi ním a poškodenou a jeho vinu založil len na časti výpovedí svedkov, ktoré vyznievali v jeho neprospech. V tejto súvislosti poukázal na skutočnosť, že v konaní pred súdom navrhol vypočuť svedkov C. N. a PaedDr. H. J. a aj keď konajúci súd svedka C. N. predvolal, ten sa na hlavné pojednávanie konané 11. novembra 2020 nedostavil, následne dotknutý súd svoje rozhodnutie zmenil, hoci dovolateľ na vykonaní týchto dôkazov trval a uznesením podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku odmietol vykonať dôkazy výsluchom oboch spomínaných navrhovaných svedkov, pričom uvedené návrhy boli, podľa názoru obvineného, zamietnuté zo strany konajúceho súdu bez bližšieho odôvodnenia, iba s poukazom na to, že spomínaný súd nezistil dôvodné pochybnosti o zistenom skutkovom stave nevyhnutnom pre rozhodnutie a o vierohodnosti svedkov a poškodených nemal žiadne pochybnosti. V tejto súvislosti dovolateľ namietal, že orgány činné v trestnom konaní a súd, v súvislosti s jeho trestným konaním, nevykonali ani jeden dôkaz svedčiaci v jeho (obvineného) prospech a ním navrhnuté dôkazy boli zamietnuté. Porušenie svojho práva na obhajobu videl obvinený už v samotnom podaní obžaloby bez poukazu (podľa jeho názoru) na konkrétny dôkaz svedčiaci proti jeho osobe, o ktorý by bola obžaloba opretá, teda bez toho, aby výsledky vyšetrovania postavenie obvineného pred súd dostatočne odôvodňovali. V tejto súvislosti uviedol, že porušením práva na obhajobu je, podľa jeho názoru, aj situácia, keď obžaloba je opretá o podstatný dôkaz, ktorý však nebol vykonaný zákonným spôsobom. V nadväznosti na to potom obvinený vyjadril názor, že konajúci súd nepostupoval zákonne, keď po doručení obžaloby v súlade s ustanovením § 243 a § 241 písm. f) Trestného poriadku obžalobu neodmietol a vec nevrátil prokurátorovi, ale nariadil hlavné pojednávanie, a to napriek tomu, že obžaloba obsahuje závažné procesné chyby. Naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku videl obvinený v tom, že súdy nižšieho stupňa pred rozhodnutím o jeho vine poškodenú osobne nevypočuli, hoci prokurátor vykonanie tohto dôkazu v podanej obžalobe navrhoval s tým, že súd prvého stupňa sa uspokojil s čítaním zápisnice o výpovedi poškodenej z prípravného konania, navyše podľa chybného ustanovenia § 263 ods. 1 Trestného poriadku [čo odvolací súd považoval za zrejmu nesprávnosť s tým, že okresný súd mienil použiť ustanovenie § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku] a krajský súd sa uspokojil z prehratím zvukovo - obrazového záznamu z výsluchu poškodenej z prípravného konania z 5. júna 2020 s odôvodnením, že boli naplnené zákonné podmienky pre postup podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku, keďže obvinený bol o výsluchu poškodenej v prípravnom konaní riadne a včas písomne upovedomený, čo plynie z doručenky založenej v spise na čísle listu 155 vlastnoručne podpísanej dovolateľom. V tejto súvislosti však obvinený namietal, že v čase jeho výsluchu po vznesení obvinenia 5. júna 2020, v dôsledku jeho nepriaznivého zdravotného stavu, nebol schopný vypovedať, prečítať, ani porozumieť poučeniam obvinenej osoby, rovnako tak si nebol vedomý toho, že by podpísal vyrozumienie o výsluchu poškodenej. Pochybnosti o jeho spôsobilosti samostatne sa obhajovať, podľa názoru obvineného,

vyplývajú už zo zápisnice o jeho výsluchu v pozícii zadržaného vykonaného 4. júna 2020, kedy vyšetrovateľovi na jeho otázky uviedol, že sa lieči na schizofréniu, a že užíva silné lieky (Triapridal, Elicea), čomu mal vyšetrovateľ venovať pozornosť, pretože dôvod pochybnosti o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať nemusí byť vždy na prvý pohľad zjavný, pritom opomenutie tejto povinnosti potom vedie k svojvoľnosti (arbitrárnosti) úvahy orgánov činných v trestnom konaní a súdu o nevyhnutnosti využitia inštitútu podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku a k porušeniu práv obvineného, ale aj zásad trestného konania. V nadväznosti na to obvinený počas výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie, ktorý ho 7. júna 2020 vzal do väzby, uviedol, že nemal vedomosť o jeho trestnom stíhaní, ani o podpísaní akejkoľvek doručky, ale taktiež ani uvedenej trestnej veci, a preto z tohto dôvodu už priamo na výsluchu požiadal o ustanovenie obhajcu. Takýmto postupom došlo, podľa názoru odvolateľa, k porušeniu jeho práva na obhajobu, a to zásadným spôsobom, ale aj k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivé súdne konanie, k porušeniu zásady rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania, ale taktiež aj zásady zákazu neobviňovať seba samého. V tejto súvislosti potom obvinený poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, spisová značka III. ÚS 2/2020 z 30. októbra 2012, rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Verdam proti Holandsku z 31. augusta 1999, Vebiu proti Českej republike z 26. júla 2003, Kurup proti Dánsku z 10. júla 1985, Hulki Günes proti Turecku z 19. júna 2003, Atanasov proti Macedónsku z 19. apríla 2011, Fausciana proti Taliansku z 1. apríla 2004. Vychádzajúc z vyššie uvedeného obvinený namietal, že vypočutie poškodenej ním, či jeho obhajcom, nebolo a nemohlo byť objektívne umožnené, preto, podľa jeho názoru, tento dôkaz nemal byť pripustený, a teda nemal byť ani čítaný, či prehrávaný na hlavnom pojednávaní, respektíve verejnom zasadnutí, keďže takýto postup je v rozpore s princípom kontradiktórnosti trestného konania pred súdom a v rozpore s právom obvineného podľa článku 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Vo vzťahu k uloženému trestu, ktorý obvinený považoval za neprimerane prísny, namietal, že okresný súd mu priznal výlučne prítiažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m) Trestného zákona a nepriznal žiadnu poľahčujúcu okolnosť, hoci v jeho prospech svedčala poľahčujúca okolnosť podľa § 36 písm. c) Trestného zákona, ktorú je potrebné vzhliadnuť, ak páchatel spáchal trestný čin v spojitosti s negatívnymi dôsledkami svojej choroby, keďže sám opakovane uvádzal, že bol liečený niekoľkokrát vo Veľkom Záluží a taktiež sa ambulantne liečil aj u MUDr. G. W., pritom zo samotného znaleckého posudku MUDr. P. X. číslo 96/2020 plynie, že mu bola diagnostikovaná emočne nestabilná porucha osobnosti, ktorá je typická výraznými a dlhotrvajúcimi výkyvmi v oblasti prežívania a správania spojenými s výraznou impulzívnosťou, problémom kontrolovať sa a usmerňovať svoje správanie, s problémom ovládať svoje hnevivé impulzy, čo často môže viesť k výbuchom, agresii a násilnému správaniu s tým, že pri hraničnom type emocionálne nestabilnej poruchy osobnosti je v popredí striedanie silných a opačne nabitých emócií vo vzťahu k blízkym, chronické pocity prázdnoty, dlhodobá ambivalencia ohľadne seba samého, svojich emócií, plánov, či preferencií. V nadväznosti na to dovolateľ namietal, že pokiaľ by súdy nižšieho stupňa správne vyhodnotili pomer poľahčujúcich a prítiažujúcich okolností (1:1), nezvyšovali by dolnú hranicu zákonom stanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu a pri ukladaní trestu by vychádzali zo základnej trestnej sadzby zločinu lúpeže, z čoho je potom zrejmé, že trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov je nepochybne trestom neprimerane prísny a nezákonným. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku obvinený namietal, že v konaní, ktorého sa mal dopustiť, chýbajú zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona, a to tak z hľadiska objektívnej, ako aj subjektívnej stránky, keďže pri spornom incidente s poškodenou nebolo jeho (obvineného) úmyslom zmocniť sa jej finančných prostriedkov, a preto zistený skutok nebolo možné právne kvalifikovať ako zločin lúpeže, keďže úmysel páchatel' sa v takýchto prípadoch (pri trestnom čine lúpeže) musí vzťahovať tak na násilné konanie, ktorým chce páchatel' prekonať alebo znemožniť odpor obeť, pre ktorý sa inak nemôže zmocniť vecí, ako aj na to, aby sa zmocnil cudzej veci. V tejto súvislosti obvinený poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, spisová značka 4Tdo/46/2015 z 19. januára 2016 a vyjadril názor, že jeho konanie bolo možné posúdiť nanajvýš ako prečin ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona. V podanom dovolaní obvinený ďalej vyjadril názor, že vykonaným dokazovaním nebolo jednoznačne preukázané spáchanie stíhaného skutku jeho osobou, a to predovšetkým s ohľadom na rozpory vo výpovediach obvineného a svedkov, pritom tieto pochybnosti by vykonanie obvineným navrhovaných dôkazov odstránilo, čo malo viesť k aplikácii zásady „in dubio pro reo" (v pochybnostiach v prospech obvineného) a keďže v prejednávanej veci súdy

nižšieho stupňa rozhodli o jeho vine na základe dôkazov, o ktorých existujú dôvodné pochybnosti, bolo, podľa názoru odvolateľa, s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, spisová značka 6To/8/2018 z 20. februára 2019, zásadným spôsobom porušené jeho právo na spravodlivý proces vyplývajúce z článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. S poukazom na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky spisová značka I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06, IV. ÚS 92/09, IV. ÚS 209/2010, PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05, IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06) zdôraznil potrebu rešpektovania princípu právnej istoty.

V podstate na základe vyššie uvedených dôvodov obvinený navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že:

I. Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku bol uznesením Krajského súdu v Trnave z 25. februára 2021, sp. zn. 6To/126/2020 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Galanta z 11. novembra 2020 pod sp. zn. 17T/2/2020 z dôvodov podľa 371 ods. 1 písm. c), g), i) Trestného poriadku porušený zákon v neprospech obvineného.

II. Podľa 386 ods. 2 Trestného poriadku sa zrušuje uznesenie Krajského súdu v Trnave z 25. februára 2021, sp. zn. 6To/126/2020 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Galanta z 11. novembra 2020 pod sp. zn. 17T/2/2020, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

III. Podľa 388 ods. 1 Trestného poriadku sa Krajskému súdu v Trnave prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

IV. Podľa 380 ods. 2 Trestného poriadku sa obvinený neberie do väzby a prepúšťa sa z výkonu trestu.

K dovolaniu obvineného sa vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Galanta (ďalej tiež „prokurátor“), ktorý uviedol, že v čase výsluchu poškodenej (4. a 5. júna 2020) obvinený síce nemal obhajcu, avšak v tom čase neexistoval dôvod povinnej obhajoby, ktorý vznikol až 7. júna 2020 vzatím obvineného do väzby s tým, že pred vzatím do väzby obvinený nepožiadala ani o zvolenie, ale ani o ustanovenie obhajcu. Vo vzťahu k námietke obvineného, že už pri výsluchu v pozícii zadržaného podozrivého vyšetrovateľovi uviedol, že sa lieči na schizofréniu, prokurátor zdôraznil, že takéto vyjadrenie nie je samo osebe dôvodom povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku, tento dôvod vzniká napríklad za situácie, keď je obvinený hluchý, hluchonemý, nemý, slepý a podobne (primerane R 27/1977, R 65/1978), pritom aj zo znaleckého posudku je zjavné, že netrpel žiadnym forenzne významným duševným ochorením, ani duševnou poruchou, ktorá by mala podstatný vplyv na jeho rozpoznávaciu schopnosť a jediná diagnóza, ktorú mal v čase skutku, bola závislosť na alkohole, čo však nie je dôvodom povinnej obhajoby. Vo vzťahu k námietkam obvineného týkajúcim sa skutočností, že na hlavnom pojednávaní nebol vypočutý znalec MUDr. P. X., ani poškodenej, hoci žiadal ich osobný výsluch, prokurátor uviedol, že pred výsluchom poškodenej bola prečítaná lekárska správa o jej zdravotnom stave, podľa ktorej by výsluch mohol zhoršiť jej zdravotný stav, preto bola na hlavnom pojednávaní prečítaná zápisnica o jej skoršej výpovedi, navyše, ani obvinený na osobnom výsluchu poškodenej striktnie netrval, čo vyplýva z jeho vyjadrenia na strane 8 zápisnice o hlavnom pojednávaní, kedy uviedol, že na osobnom výsluchu poškodenej trvá, len ak to bude možné a zo strany 9 dotknutej zápisnice potom vyplýva, že obvinený súhlasil s oboznámením znaleckých posudkov ich prečítaním, čo znamená, že netrval ani na osobnom výsluchu znalca MUDr. P. X., zároveň odvolací súd na verejnom zasadnutí prehral záznam výpovede poškodenej, pričom odvolací súd tento svoj postup presne zdôvodnil na strane 6 až 10 napadnutého uznesenia. S poukazom na súdnu prax nielen vnútroštátnych súdov, ale aj Európskeho súdu pre ľudské práva prokurátor zdôraznil, že kontradiktórne musí byť vykonaný len taký dôkaz, na ktorom je výlučne, alebo v rozhodujúcej miere založená vina páchatel'a, pričom výpoveď poškodenej bola síce pre ustálenie skutkového stavu dôležitým dôkazom, nie však jediným, keďže v prejednávanej veci boli vypočutí aj iní svedkovia a síce W. O., U. S., B. D. a obstarané znalecké posudky a listiny. Navyše v tomto smere prokurátor poukázal aj na takzvaný Al-Khawaja test (primerane rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosti č. 26766/05 a č. 22228/06), ktorý pri nekontradiktórne vykonanom dôkaze vyžaduje skúmanie troch podmienok, splnenie ktorých predchádza porušeniu práva na obhajobu, respektíve práva na spravodlivý proces. Prvá podmienka spočíva v zistení, či výpoveď (dôkaz) je

jediným alebo v rozhodujúcej miere usvedčujúcim dôkazom. Druhá podmienka potom v dôvode, pre ktorý nebol dôkaz vykonaný kontradiktórne. A tretí dôvod spočíva v zistení, aké garancie boli v danej veci uplatnené na vyváženie absencie kontradiktórnosti. V tejto súvislosti potom prokurátor vyjadril názor, že postup súdov nižšieho stupňa Al-Khawaja test splnil, keďže poškodená nebola vypočutá z dôvodu jej zhoršujúceho sa zdravotného stavu a tiež preto, že bola obzvlášť zraniteľnou obeťou, kedy namiesto opakovaného osobného výsluchu postačí prehratie záznamu jej výpovede, aby tak bola chránená pred druhotnou viktimizáciou, čo predstavuje zákonnú výnimku osobného výsluchu sledujúc tak legitímny cieľ (druhá podmienka), a napokon všetky dôkazy boli vykonané v prítomnosti obvineného (okrem výsluchu znalca, k čomu dal súhlas), mal možnosť sa k dôkazom vyjadriť, spochybniť ich, a to aj výpoveď poškodenej (tretia podmienka). Námietky obvineného v bode 7. dovolania považoval prokurátor za v priamom rozpore s obsahom podanej obžaloby, ktorá podľa jeho názoru, spĺňa všetky obsahové náležitosti požadované § 235 Trestného poriadku, neopiera sa o jediný usvedčujúci dôkaz, ktorý mal byť vykonaný nezákonne, naopak, v obžalobe sú uvedené dôkazy (výpovede svedkov, znalecké posudky a listiny), pri ktorých obstaraní orgány činné v trestnom konaní neporušili Trestný poriadok a na podklade týchto dôkazov potom prokurátor mal za dôvodné postavenie obvineného pred súd, pričom ani skutková veta neobsahuje obvineným predkladané nedostatky. Námietky uvedené pod bodmi 5. a 6., 17. až 21. dovolania považoval prokurátor za rýdzo skutkové, ktoré majú spoločné to, že smerujú proti rozsahu, prípadne hodnoteniu vykonaného dokazovania, preto stoja nielen mimo ním uplatneného, ale i akéhokolvek iného zo strany obvineného uplatniteľného dôvodu dovolania. V tejto súvislosti prokurátor poukázal na rozhodovaciu súdnu prax (so silou judikátu R 3/2011). K námitkam ohľadom nenaplnenia všetkých povinných znakov stíhaného zločinu prokurátor dodal, že pre dovolací súd je rozhodujúci skutok tak, ako je vyjadrený v skutkovej vete napadnutého rozsudku, týmto skutkom je v dovolacom konaní viazaný a nemôže ho opätovne prehodnocovať, pritom vychádzajúc zo znenia skutkovej vety rozsudku súdu prvého stupňa, skutok v nej obsiahnutý po objektívnej i subjektívnej stránke napĺňa všetky znaky zločinu lúpeže, pre ktorý bol obvinený uznaný vinným. K argumentácii obvineného pod bodmi 14. až 16. dovolania, prokurátor uviedol, že zisťovanie naplnenia poľahčujúcich a prit'azujúcich okolností nachádza svoj odraz v skutkových zisteniach, a preto sa jedná o skutkovú otázku, ktorej riešenie je z dovolacieho konania vylúčené, pre úplnosť však dodal, že u obvineného neboli zistené žiadne choroby, okrem alkoholizmu, čo však chorobou nie je.

Vzhľadom na vyššie uvedené prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie obvineného podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

V replike k vyjadreniu prokurátora obvinený zotrval na svojom tvrdení, že počas jeho výpovede v prípravnom konaní nebol v dôsledku svojho zdravotného schopný vypovedať, ako ani prečítať si poučenia obvinenej osoby a nebol si vedomý, že by podpísal vyrozumienie o výsluchu poškodenej. Rovnako zopakoval, že hoci o advokáta požiadal už v prípravnom konaní, obhajca mu mal byť ustanovený podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku ešte predtým ako o neho požiadal, keďže už vyšetrovateľovi 4. júna 2020 pri svojom výsluchu uviedol, že sa lieči na schizofréniu a užíva silné lieky. K tvrdeniu prokurátora, že dôvody pre ustanovenie obhajcu podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku neboli dané, čo malo neskôr vyplývať aj zo znaleckého posudku č. 96/2020 obvinený uviedol, že táto okolnosť nebola orgánom činným v trestnom konaní v čase konania procesných úkonov ešte známa. Obvinený sa nestotožnil s názorom prokurátora, že jeho vina bola založená na komplexe viacerých priamych dôkazov a nestotožnil sa ani s vyhodnotením takzvaného Al-Khawaja testu, ktorý prokurátor použil vo vzťahu k zákonnosti a prípustnosti výpovede poškodenej, keďže už prvá podmienka nebola splnená, z dôvodu, že sa jedná o jediný usvedčujúci dôkaz, pretože skutok sa mal stať v ich dome iba za prítomnosti obvineného a jeho matky - poškodenej, ostatní vypočutí svedkovia nemohli relevantným spôsobom objasniť skutkový dej. Obvinený ďalej zotrval na námitkách, že skutok, ktorý sa mu kladie za vinu nie je správne právne kvalifikovaný a v ďalšom sa pridržiaval podaného dovolania a v ňom uvedených dôvodov, ako aj svojho návrhu na rozhodnutie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 377 Trestného poriadku] pred vydaním rozhodnutia o dovolaní posúdil naplnenie procesných podmienok pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h)

Trestného poriadku], bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobou oprávnenou na jeho podanie [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku) a na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku). Zistil ďalej, že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku), a že obvinený pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku).

Najvyšší súd Slovenskej republiky však zároveň dospel k záveru, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, nakoľko je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku [§ 382 písm. c) Trestného poriadku].

V prvom rade sa žiada uviesť, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným a záväzným rozhodnutiam súdov predstavuje výrazný zásah do právnej istoty a stability právnych vzťahov v právnom štáte. Aj z uvedeného dôvodu je dovolanie určené k náprave najzásadnejších a zákonom taxatívne vymedzených procesných a hmotnoprávných väd, ktoré by svojimi dôsledkami mohli zásadne ovplyvniť trestné konanie, respektíve jeho procesný výsledok. Dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili sudy prvého a druhého stupňa [primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod číslom 57/2007].

Jednotlivé dovolacie dôvody [§ 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku], ktoré môže dovolateľ uplatňovať, sú vymedzené taxatívne a podstatne užšie ako dôvody zakotvené v Trestnom poriadku pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní, aby sa príliš širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nenarušovala právna istota. Dovolanie teda nezakladá ďalšiu riadnu opravnú inštanciu a nepredstavuje „ďalšie odvolanie“. (Primerane napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Tdo/67/2018, 4Tdo/17/2019, 4Tdo/23/2019, 5Tdo/85/2017, 5Tdo/7/2020).

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu. Je jedným zo základných práv obvineného, ktoré je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a následne aj v § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Porušenie práva na obhajobu je síce dôvodom pre podanie dovolania [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], avšak zákon (teda Trestný poriadok) pre uplatnenie takéhoto dovolacieho dôvodu predpokladá len zásadné porušenie práva na obhajobu (teda nie každé aj bezvýznamné porušenie tohto práva zakladá vyššie označený dovolací dôvod).

Právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku) - primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 7/2011.

Naplnenie vyššie uvedeného dovolacieho dôvodu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] videl obvinený okrem iného v tom, že v prípravnom konaní mu bol obhajca ustanovený až 8. júna 2020, v dôsledku čoho sa jeho obhajca nemohol zúčastniť výsluchu poškodenej vykonávaného 5. júna 2020, pritom išlo o jediný priamy dôkaz, ktorý ho mal zo spáchania stíhaného trestného činu usvedčovať.

V tejto súvislosti sa žiada v prvom rade uviesť, že v čase vznesenia obvinenia, ale ani vykonávania výsluchu poškodenej dňa 5. júna 2020, u obvineného neexistoval dôvod povinnej obhajoby. Dovolateľ pri svojom výsluchu v pozícii zadržaného podozrivého vykonávanom 4. júna 2020 uviedol, že bol tiež poučený o práve zvoliť si obhajcu, pričom obhajcu si nevolí a bude sa obhajovať sám. Obdobne tak pri svojom výsluchu už v pozícii obvineného vykonávanom 5. júna 2020 uviedol, že taktiež bol poučený o práve zvoliť si obhajcu, obhajcu si zatiaľ nevolil, bude sa sám obhajovať, ak si obhajcu zvolil, dá túto

skutočnosť ihneď vyšetrovateľovi na vedomie. Zároveň vyhlásil, že v minulosti bol liečený protialkoholicky a na psychiatrii, v súčasnosti sa cíti byť zdravý a schopný výsluchu.

Z uvedeného je zrejmé, že v čase vykonávania výsluchu poškodenej (5. júna 2020), okrem toho, že u obvineného neexistoval žiaden dôvod povinnej obhajoby, ani samotný dovolateľ o ustanovenie obhajcu nepožiadala a ani si ho sám nezvolila, preto obvinenému bol obhajca ustanovený až 8. júna 2020, kedy uňho vznikol dôvod povinnej obhajoby v zmysle § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku (bol vzatý do väzby).

Pokiaľ dovolateľ ďalej namieta, že obhajca mu mal byť ustanovený v zmysle ustanovenia § 37 ods. 2 Trestného poriadku, teda z dôvodu, že uňho boli pochybnosti o spôsobilosti náležite sa obhajovať, keďže už pri svojom výsluchu v pozícii podozrivého 4. júna 2020 uviedol, že sa lieči na schizofréniu a berie v tejto súvislosti lieky, k tomu je potrebné uviesť, že len samotné oznámenie obvineného, že sa lieči na určité ochorenie, a to aj psychiatrického charakteru a berie v tejto súvislosti lieky, samo osebe ešte dôvodom pre okamžité ustanovenie obhajcu v zmysle § 37 ods. 2 Trestného poriadku nie je. Podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku totiž obvinený musí mať obhajcu, ak to súd a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt považujú za nevyhnutné, pretože majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať. Skutočnosť, že obvinený trpí duševným ochorením, či duševnou poruchou, lieči sa na takéto ochorenie a berie lieky, ešte sama osebe nemusí vyvolávať pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať, pokiaľ obvinený zmysluplne, adekvátne, priliehavo odpovedá na položené otázky, primerane situácii sa správa, vypovedá, nič v jeho správaní nenaznačuje, že by bol zmätený, nerozumel vzniknutej situácii, či položeným otázkam. (Primerane v tomto smere aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. augusta 2016, sp. zn. 5Tdo/58/2016.).

Správnosť namietaného postupu orgánov činných v trestnom konaní bola v prejednávanej trestnej veci v konečnom dôsledku potvrdená aj znaleckým posudkom z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvia psychiatria, v ktorom znalec MUDr. P. X. uviedol, že obvinený netrpel žiadnym forenzne významným duševným ochorením, ani duševnou poruchou, ktorá by mala podstatný vplyv na jeho rozpoznávací a ovládacie schopnosti. Z uvedeného znaleckého posudku ďalej vyplynulo, že jedinou diagnózou, ktorou v čase skutku dovolateľ trpel bola závislosť na alkohole, ktorá sama osebe podstatný vplyv na ovládacie a rozpoznávací schopnosti obvineného nemala. Uvedené závery v zásade potvrdil aj MUDr. G. W., psychiater obvineného, ktorým vo svojom vyjadrení z 29. októbra 2020 na dotaz súdu uviedol, že hoci sa v anamnéze obvineného udávala aj Schizofrénia paranoides, podľa priebehu ochorenia v posledných štyroch rokoch sa k tomuto záveru neprikláňa. Na tomto závere nič nemení ani skutočnosť, že dotknutý lekár (MUDr. G. W.) vo svojej správe z 2. mája 2018 paranoidnú schizofréniu ešte konštatoval (teda pred dvomi rokmi), keďže spätný pohľad na psychiatrické ochorenie pacienta po dvoch rokoch, môže byť iný, ako po uplynutí ďalších dvoch, teda v súhrne po štyroch rokoch, kedy mal psychiater možnosť pacienta dlhšie pozorovať, nejde preto o rozpor v tvrdeniach dotknutého lekára.

Vyššie uvedenými námietkami teda obvinený dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zjavne nenaplnil.

V tejto súvislosti obvinený ešte namieta, že súdy nižšieho stupňa sa uspokojili s prečítaním znaleckého posudku MUDr. P. X., hoci dovolateľ trval na jeho osobnom výsluchu.

Ani túto námietku však nie je možné považovať za opodstatnenú. Zo zápisnice o hlavnom pojednávaní vykonávanom Okresným súdom Galanta 11. novembra 2020 plynie, že hoci obhajoba pôvodne trvala na osobnom vypočutí znalca (ktorý sa hlavného pojednávania nezúčastnil z dôvodu ochorenia na COVID - 19), pretože ním vypracovaný znalecký posudok neuvádza skutočnosť, že vo Veľkom Záluží bol obvinený hospitalizovaný aj v roku 2017, po prečítaní listinných dôkazov týkajúcich sa zdravotného stavu obvineného podľa § 269 Trestného poriadku, obhajoba zmenila názor a uviedla, že s oboznámením dotknutého znaleckého posudku jeho prečítaním súhlasia (z takto uvedeného množného čísla je zrejmé, že uvedené vyjadrenie obhajca predniesol so súhlasom obvineného).

Dovolaateľ ďalej vyčítal súdu prvého stupňa, že nevy počul, podľa názoru obvineného, bez zákonných dôvodov a relevantného zdôvodnenia, ním navrhovaných svedkov, konkrétne C. N. a PaedDr. H. J., a to aj za situácie, že C. N. na hlavné pojednávanie konané 11. novembra 2020 predvolal a potom, čo sa dotknutý svedok hlavného pojednávania nezúčastnil, podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku vykonanie vyššie uvedených dôkazov (výsluch oboch navrhovaných svedkov) odmietol.

K vyššie uvedeným námietkam je však potrebné uviesť, že za porušenie práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku, respektíve uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Trestného poriadku. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učiný v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú, a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktoré vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 7/2011).

Súd vykonávajúci dokazovanie teda návrhmi strán ani ich názormi, čo do rozsahu dokazovania, nie je viazaný. Je výlučne na zvážení súdu, vykonanie ktorého z dôkazov má pre rozhodnutie veci podstatný význam, a vykonanie ktorého naopak, nie je právne významné, keďže pre vydanie rozhodnutia nie je podstatné, koľko dôkazov je vykonaných, ale aká je ich dôkazná sila („argumenta ponderantur, non numerantur“). Súd je však povinný s návrhmi strán v konaní, čo do rozsahu dokazovania, sa vysporiadať (primerane rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 5Tdo/54/2019, 4Tdo/34/2018).

Vychádzajúc z ustanovenia § 272 ods. 3 Trestného poriadku obvinený je síce v rámci práva na obhajobu oprávnený navrhovať dôkazy a určitý dôkaz aj sám zabezpečiť, je ale na úvahe orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktoré z dôkazov vykoná, respektíve zabezpečí. V rámci práva na obhajobu, v konaní pred súdom je povinnosťou súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritorným rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť, alebo ho odmietnuť, alebo rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom R 116/2014).

Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa na strane 5, odsek 2 plynie, že okresný súd vykonanie dôkazov výsluchom svedkov C. N. a PaedDr. H. J. podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku (na hlavnom pojednávaní konanom 11. novembra 2020 - poznámka najvyššieho súdu) odmietol z dôvodu, že podľa vyjadrenia obžalovaného títo svedkovia mali ozrejmiť, že jeho matka - poškodená nie je normálna, pánovi N., ich susedovi, neustále robí zle, avšak uvedení svedkovia sa k prejednávanej veci nevedia vyjadriť, keďže neboli prítomní pri spáchaní skutku a zároveň nie sú ani znalcami z odboru psychiatria, aby dokázali posúdiť prípadnú psychickú poruchu, či chorobu matky obvineného.

Z uvedeného je zrejmé, že súd prvého stupňa odmietol vykonať obvineným navrhované dôkazy dospejúce k záveru, že ich vykonanie, pre ich nedostatočnú výpovednú hodnotu, nemôže prispieť k objasneniu zisťovaného skutkového stavu, teda sa týkajú okolnosti, ktorú možno zistiť inými, už skôr navrhnutými dôkazmi, keďže týmito dôkaznými návrhmi obvinený chcel spochybniť dôveryhodnosť poškodenej, hoci táto bola dostatočným spôsobom, ako to plynie z celého kontextu rozhodnutia súdu prvého stupňa, podporená ostatnými vo veci vykonanými dôkazmi.

Na tomto závere nič nemení ani skutočnosť, že súd prvého stupňa svedka N. na hlavné pojednávanie predvolal a vykonanie dôkazu jeho výsluchom odmietol až potom, čo sa dotknutý svedok na hlavné pojednávanie nedostavil. Nič totiž nebráni súdu, aby potom čo svedka na hlavné pojednávanie, za účelom jeho výsluchu predvolal, po vykonaní iných dôkazov na hlavnom pojednávaní (ako tomu bolo v prejednávanej veci) dospel k záveru, že výsluch svedka predsa len nebude potrebný.

Navyše je potrebné v tejto súvislosti uviesť, že vyhlásenie procesnej strany o tom, že nemá návrhy na doplnenie dokazovania v záverečnej fáze súdneho konania je konečným prejavom strany o disponovaní s právom na navrhovanie doplnenia dokazovania a v prípade predtým uplatnených návrhov na doplnenie dokazovania jednoznačným prejavom, že na pôvodných návrhoch na doplnenie dokazovania procesná strana netrvá, a teda, že ich berie späť. Rešpektovanie takto prejavenej vôle strany súdom nemožno považovať za porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 116/2014).

Z obsahu zápisnice o hlavnom pojednávaní z 11. novembra 2020 plynie, že obvinený, obhajca a v neposlednom rade aj prokurátor, na výzvu súdu pred ukončením dokazovania (každopádne, ale potom čo súd podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku odmietol návrh obvineného na vykonanie dôkazov výsluchom svedkov C. N. a PaedDr. H. J.), či majú návrhy na doplnenie dokazovania vyhlásili, že nemajú žiadne návrhy, čo znamená, že obvinený svoj návrh na vykonanie vyššie uvedených dôkazov zobral späť.

Z uvedeného je teda zrejmé, že okresný súd sa dôkaznými návrhmi obvineného zaoberal, procesne na ne reagoval a v dôvodoch svojho rozhodnutia vysvetlil, prečo im nevyhoveli, pričom tento obsah a rozsah vlastnej úvahy súdu prvého stupňa o voľbe použitých dôkazných prostriedkov, ktorú nie je možné považovať za svojvoľnú, či arbitrárnu, dovolací súd v rámci dovolacieho konania, nie je oprávnený preskúmať, pretože by to odporovalo viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkovým stavom podľa § 371 ods. 1 písm. i), veta za bodkočiarkou, Trestného poriadku, podľa ktorého správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť (primerane už spomínané rozhodnutie publikované pod číslom R 7/2011).

Navyše, ako to už bolo vyššie uvedené, obvinený na tomto svojom dôkaznom návrhu už ani netrval, zobral ho späť, a preto súd prvého stupňa odmietnutím vykonania týchto dôkazov ani nemohol právo na obhajobu obvineného porušiť.

Ani týmito námietkami preto obvinený dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zjavne nenaplnil.

Vzhľadom na to, ako to už bolo vyššie uvedené, že dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je len zásadné porušenie práva na obhajobu, teda také porušenie, ktoré má zásadný, významný, podstatný dopad na práva alebo postavenie obvineného, v zásade chyby obžaloby, ktorú súd prvého stupňa prijal, pričom v priebehu hlavného pojednávania, ale aj odvolacieho konania bolo možné jej prípadné chyby odstraňovať, ani nie sú spôsobilým dovolacím dôvodom v zmysle dotknutého ustanovenia.

Obvinený ani netvrdí, že by ním namietané chyby obžaloby neboli v priebehu konania pred súdmi nižšieho stupňa odstránené a netvrdí ani, aký zásadný dopad na jeho práva alebo postavenie takéto neodstránenie chýb malo, namieta „len“, že súd prvého stupňa, z dôvodu ním namietaných chýb, nemal obžalobu prijať, ale vec mal vrátiť prokurátorovi. Takéto „len“ formálne poukázanie na, podľa názoru obvineného, chyby obžaloby bez vymedzenia konkrétneho materiálneho dopadu, a to zásadného charakteru, na jeho práva alebo postavenie aj po prebehnutí celého hlavného pojednávania a odvolacieho konania, v rámci ktorých bol obvinený uznaný vinným a bol mu uložený trest, dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ale ani žiaden iný, ako to už bolo vyššie naznačené, zjavne nenaplnia.

Nad rámec uvedeného, len pre úplnosť, najvyšší súd dodáva, že v prejednávanej veci bola podaná štandardná obžaloba v zásade obsahujúca všetky potrebné zákonom (Trestným poriadkom) požadované náležitosti.

Ani vyššie uvedenými námietkami preto obvinený dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1

písm. c) Trestného poriadku zjavne nenaplnil.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku sa vzťahuje k najdôležitejšej fáze trestného konania, teda k dokazovaniu. Týka sa predovšetkým vykonávania dôkazov súdom, ale zahŕňa aj predchádzajúce dve štádiá, teda ich vyhľadávanie a zabezpečovanie, lebo dôkazy zadovážené v rozpore so zákonom, eventuálne získané nezákonným donútením alebo hrozbou, nie sú v trestnom konaní použiteľné a hodnotiteľné. V rámci uvedeného dovolacieho dôvodu sa preto skúma predovšetkým postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu pri získavaní a vykonávaní tých dôkazov, ktoré slúžili ako podklad pre rozhodnutie vo veci (primerane rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 3Tdo/26/2017, 3Tdo/39/2019, 4Tdo/88/2015).

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať len v takých prípadoch, keď zistene porušenie zákona svojou povahou a závažnosťou zodpovedá porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nesprávny procesný postup pri získaní alebo vykonávaní dôkazov, tak môže viesť k naplneniu tohto dovolacieho dôvodu iba vtedy, ak mal negatívny materiálny dopad na práva obvineného, teda vtedy, ak odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého získanie alebo vykonanie sa spochybňuje (rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 24/2020).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo svojej rozhodovacej praxi však ako podklad pre záver o porušení práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“), skúma celkovú spravodlivosť procesu (primerane napríklad rozhodnutia ESLP vo veci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu z 15. decembra 2011, Schatschaschwili proti Nemecku z 15. decembra 2015, Ibrahim a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 13. septembra 2016, Simeonovi proti Bulharsku z 12. mája 2017, Murtazaliyeva proti Rusku z 18. decembra 2018 a ďalšie). Teda pre záver o porušení článku 6 Dohovoru z pohľadu práva na spravodlivý proces nestačí akékoľvek (nepodstatné, formálne) porušenie zákona pri vykonávaní akéhokoľvek dôkazu, ale musí ísť o porušenie podstatné, závažné, majúce zásadný materiálny dopad na práva obvineného, a to až do takej miery, že spôsobuje nespravodlivosť procesu ako celku.

Naplnenie dovolacieho dôvodu plynúceho z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku videl obvinený v podstate v tom, že namiesto osobného výsluchu poškodenej (jeho matky) súd prvého stupňa na hlavnom pojednávaní prečítal zápisnicu o jej výsluchu a odvolací súd na verejnom zasadnutí konanom o jeho odvolaní namiesto osobného výsluchu poškodenej prehral obrazovo-zvukový záznam jej výsluchu z prípravného konania, pričom obvinený považoval takýto postup súdov nižšieho stupňa za rozporný so zásadou kontradiktórnosti trestného konania ako aj s právom obvineného podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru (právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe).

V tejto súvislosti sa žiada uviesť, že ak je výpoveď svedka jediným usvedčujúcim dôkazom alebo vo významnej miere rozhodujúcim dôkazom, o ktorý chce prokurátor, ako nositeľ dôkazného bremena v konaní pred súdom, oprieť obžalobu, je nevyhnutné takého svedka vypočuť až po vznesení obvinenia (alebo svedka vypočutého pred týmto úkonom znovu vypočuť), a tak zachovať právo obvineného na obhajobu (právo na kontradiktórny postup), primerane stanovisko najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 30/2010.

Obvinený, respektíve jeho obhajca, musí mať vždy reálnu možnosť uplatniť právo na obhajobu a je len na ňom, či ho využije. Obvinený tak môže urobiť až potom, ako bol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu konkrétneho svedka (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 54/2013).

Namietaný výsluch svedkyne poškodenej (matky obvineného Y. S.) bol vykonaný v prípravnom konaní, po vznesení obvinenia, 5. júna 2020 s využitím technického zariadenia určeného na záznam zvuku a obrazu.

Z dôvodu, že v čase výsluchu poškodenej obvinený obhajcu nemal, keďže v tom čase uňho neexistoval dôvod povinnej obhajoby a obhajcu si sám nezvolil, ani nepožiadal o jeho ustanovenie, bol o výsluchu poškodenej naplánovanom na 5. júna 2020 upovedomený priamo dovolateľ [ako to vyplýva z upovedomenia o tomto úkone (a ďalších) a pripojenej doručky vlastnoručne podpísanej obvineným, založených v spise]. Svoje právo účasti na úkone a kladenia otázok poškodenej však bez uvedenia dôvodu nevyužil.

Vzhľadom na to, že z výsluchu poškodenej v prípravnom konaní bol vyhotovený obrazovo - zvukový záznam (keďže išlo o obzvlášť zraniteľná obeť - § 134 ods. 4 Trestného poriadku), súd prvého stupňa nepostupoval správne, keď namiesto osobného výsluchu dotknutej svedkyne „len“ prečítal zápisnicu o jej výpovedi. Tento nedostatok však napravil krajský súd, ktorý dokazovanie doplnil prehratím obrazovo - zvukového záznamu výsluchu poškodenej z prípravného konania podľa § 263 ods. 3 písm. a), ods. 5 Trestného poriadku s poukazom na § 270 ods. 2 Trestného poriadku potom, čo sa v rámci konania o odvolaní obvineného, rovnako ako v konaní pred okresným súdom nepodarilo zabezpečiť účasť poškodenej na verejnom zasadnutí zo zdravotných dôvodov, pričom súčasťou vykonávania tohto dôkazu bola aj správa o tom, akým spôsobom a kým bol obrazovo - zvukový záznam vyhotovený.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že krajský súd pri vykonávaní tohto dôkazu postupoval v súlade so zákonom, preto obvinený vyššie uvedenými námietkami dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku zjavne nenaplnil.

Najvyšší súd sa v tejto súvislosti potom zaoberal aj otázkou, či námietka obvineného týkajúca sa prehratia obrazovo - zvukového záznamu namiesto osobného výsluchu poškodenej svojím obsahom nesmeruje aj k dovolaciemu, už vyššie rozvedenému, dôvodu plynúcemu z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Použitia tohto dovolacieho dôvodu sa dovolateľ v tomto smere síce výslovne nedomáhal, avšak podľa ustálenej súdnej praxe najvyššieho súdu (rozhodnutie publikované v Zbierke pod číslom 120/2012) viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku sa týka (vecného) vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Inak povedané, je úlohou obvineného (kvalifikovane zastúpeného obhajcom), aby v podanom dovolaní vecne špecifikoval konkrétne chyby rozhodnutia prípadne konania, ktoré mu predchádzalo, je však už vecou dovolacieho súdu, aby takto vecne špecifikované konkrétne chyby podradil pod príslušné ustanovenie § 371 Trestného poriadku a posúdil jeho ne/naplnenie.

Porušenie práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru (právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe), ktorého vyslovenia sa obvinený domáhal, by totiž znamenalo porušenie práva na obhajobu, ktoré by v prípade, že by išlo porušenie zásadné, mohlo napĺňať dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V rozhodnutí Veľkej komory vo veci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu z 15. decembra 2011, týkajúcom sa neprítomných svedkov, teda situácie, ktorá môže potenciálne znevýhodniť obvineného, ESĽP načrtol trojbodový test zlučiteľnosti usvedčenia páchatel'a na podklade výsluchu takéhoto svedka s čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru pozostávajúci z troch krokov. V prvom kroku musí súd zistiť, či existoval závažný dôvod pre neprítomnosť svedka, v druhom kroku musí súd posúdiť, či výsluch takéhoto svedka bol výlučným alebo rozhodujúcim základom pre odsúdenie obvineného a v treťom kroku je potrebné zistiť, či existovali dostatočné vyvažujúce faktory, vrátane silných procesných záruk, ktoré kompenzovali problémy spôsobené obhajobe v dôsledku prijatia takejto

výpovede a či zaistili, že konanie ako celok bolo spravodlivé. V uvedenom rozsudku Veľkej komory sa ESLP odchyľil od pravidla výlučného, či rozhodujúceho dôkazu zakotveného v jeho skorších rozhodnutiach, pričom v následných rozhodnutiach (napríklad vo veci Schatschaschwili proti Nemecku z 15. decembra 2015) ESLP použil diferencovaný prístup k jednotlivým krokom testu (pripustil možnosť zmeny poradia použitia jednotlivých krokov vyššie uvedeného trojbodového testu, či upustenie od niektorého z nich).

Aj podľa názoru najvyššieho súdu v prejednávanej veci existovali závažné dôvody založené na konkrétnych skutočnostiach, ktoré opodstatňovali neprítomnosť (na hlavnom pojednávaní a následne aj verejnom zasadnutí) poškodenej.

Poškodená ospravedlnila svoju neprítomnosť na hlavnom pojednávaní a následne aj verejnom zasadnutí zdravotnými dôvodmi. Z lekárskej správy predloženej poškodenou vyplýva, že trpí chronickou obštrukčnou chorobou pľúc a z jej vyjadrenia plynie, že sa jej ťažko dýcha, ťažko chodí, pričom ide o osobu vo veku nad 70 rokov s tým, že v čase konania hlavného pojednávania (11. novembra 2020) a verejného zasadnutia (25. februára 2021) vrcholila druhá vlna (od septembra 2020 do mája 2021) pandémie ochorenia COVID - 19, teda infekčného ochorenia postihujúceho najmä dýchací systém, ktoré v ťažkých prípadoch, najmä u pacientov s respiračnými ochoreniami, môže viesť k úmrtiu pacienta.

Podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku zápisnica o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka sa môže prečítať aj vtedy, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona a okrem iného taká osoba ochorela na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch.

Ochorenie COVID - 19 sa na území Slovenskej republiky objavilo po prvýkrát v marci 2020, prebehlo v troch zásadných vlnách, pričom k odvolaniu stavu ohrozenia verejného zdravia medzinárodného významu Svetovou zdravotníckou organizáciou došlo v máji 2023, počas uvedenej pandémie na území Slovenskej republiky zomrelo viac ako 21.000 ľudí.

Vo svetle vyššie uvedených skutočností aj podľa názoru najvyššieho súdu, záver krajského súdu, že poškodená trpí ochorením, ktoré na dlhší čas znemožňuje jej výsluch zodpovedá zákonu [ustanoveniu § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku] a predstavuje závažný dôvod, ktorý bránil poškodenú pred súdom vypočuť.

Tak ako obvinený má právo vypočúvať svedkov proti sebe garantované čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru, tak poškodená má právo na ochranu života garantované čl. 2 ods. 1 Dohovoru, s ktorým je nevyhnutne späté aj právo na ochranu zdravia, pritom v prípade, ak si vzájomne konkurujú základné práva a slobody, ktoré predstavujú nevyhnutné podmienky riadneho fungovania demokratickej spoločnosti, nemožno teoreticky uvažovať o prednosti jedného práva pred druhým, ale je potrebné nájsť rovnováhu takým spôsobom, aby sa dosiahla koexistencia, ktorá vo vzťahu ku každému z dotknutých základných práv povedie k čo najmenšej ujme (primerane napríklad rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie z 13. mája 2014 vo veci C-131/12, rozsudok ESLP, vo veci Axel Springer AG proti Nemecku).

Aj podľa názoru najvyššieho súdu nebolo možné spravodlivo od poškodenej - osoby vyššieho veku (nad 70 rokov) postihnutej chronickou chorobou pľúc požadovať, aby riskovala svoj život a zdravie účasťou na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí v čase pandémie ochorenia COVID - 19, keď práve u osôb vyššieho veku a osôb trpiacich respiračnými ochoreniami (pričom u poškodenej sa kumulovali obidva tieto dôvody) bolo jednak zvýšené riziko nákazy ochorením COVID - 19, ako aj zvýšené riziko úmrtia na takéto ochorenie s tým, že 25. februára 2021, kedy rozhodoval krajský súd objektívne nebolo možné predvídať koniec spomínanej pandémie, pričom 3 roky trvajúca nemožnosť svedkyňu osobne vypočuť aj podľa názoru najvyššieho súdu spĺňa kritérium dlhšieho času zakotvené ustanovením § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku.

Navyše u poškodenej išlo o obzvlášť zraniteľnú obeť podľa § 2 ods. 1 písm. c) bod 4 zákona číslo

274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej tiež „zákon o obetiach trestných činov“), v zmysle ktorého obzvlášť zraniteľnou obeťou je okrem iných aj obeť trestného činu domáceho násillia, čo je aj prípad prejednávanej veci (obvinený - syn sa choval násilne voči poškodenej - svojej matke), pričom týmto zákonom bola transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV a rovnako aj smernica Rady 2004/80/ES z 29. apríla 2004 o odškodňovaní obetí trestných činov s tým, že touto transpozíciou boli zaručené minimálne štandardy vo vzťahu k právam obetí trestných činov, ako aj štandardy pre poskytovanie odbornej pomoci obetiam trestných činov.

Podľa § 8 ods. 1 zákona o obetiach trestných činov obeť má právo na ochranu pred druhotnou viktimizáciou alebo opakovanou viktimizáciou, preto aj Trestný poriadok vo svojom ustanovení § 134 ods. 4, veta prvá, ustanovuje, že ak je ako svedok v trestnom konaní vypočúvaná osoba, ktorá je obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného predpisu alebo rodinným príslušníkom takejto obeť, treba vykonať výsluch ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa výsluch v ďalšom konaní už nemusel opakovať; ustanovenie § 135 ods. 1 tým nie je dotknuté.

Poškodená bola v prípravnom konaní vypočutá ako obzvlášť zraniteľná obeť za použitia technického zariadenia na zaznamenávanie obrazu a zvuku, aby sa jej výsluch už neskôr nemusel opakovať, pričom obvinený bol o termíne jej výsluchu upovedomený (ako to vyplýva z doručky založenej v spise) s tým, že obvinený toto právo bez uvedenia akéhokoľvek dôvodu nevyužil. [Ako to už bolo vyššie naznačené, zo záverov znaleckého dokazovania z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvia psychiatria, vyplýva, že obvinený netrpel žiadnym takým ochorením, ktoré by mu bránilo obsahu upovedomenia o úkone porozumieť (ochorenie schizofréniou sa nepotvrdilo a jeho závislosť na alkohole mu v podstatnej miere neobmedzila ani schopnosť rozpoznávať a ani ovládať jeho konanie). Nič preto nenasvedčuje tomu, že by obvinený nechápal poskytnuté poučenia, nerozumel upovedomeniu o plánovaných úkonoch, neporozumel uzneseniu o vznesení obvinenia a podobne. Zo strany obvineného ide len o účelovú obranu prezentovanú v snahe zvrátiť preňho nepriaznivú situáciu].

Vo svetle vyššie uvedeného je potom potrebné už len zopakovať, že v prejednávanej trestnej veci existovali závažné dôvody pre neprítomnosť svedka - poškodenej a pre prehratie obrazovo - zvukového záznamu jej výsluchu namiesto jej osobného vypočutia.

Je treba pripustiť (v druhom kroku spomínaného testu), že výpoveď poškodenej predstavovala ťažiskový, rozhodujúci dôkaz pre odsúdenie obvineného, na strane druhej v prejednávanej veci (pri posudzovaní tretieho kroku spomínaného testu) existovali dostatočné vyvažujúce faktory, vrátane silných procesných záruk, ktoré kompenzovali problémy spôsobené obhajobe v dôsledku prijatia takejto výpovede, ktoré zaistili, že konanie ako celok bolo spravodlivé.

V prvom rade vo vzťahu k existencii vyvažujúcich faktorov je potrebné uviesť, že aj keď výpoveď poškodenej bola dôkazom pre odsúdenie obvineného ťažiskovým, rozhodujúcim, nešlo o dôkaz osamotený, ojedinelý, ale naopak dôkaz podporovaný ďalšími aj keď nepriamymi vo veci vykonanými dôkazmi. Z výpovedí svedkov W. O., U. S. a B. D. plynie ich vedomosť o tom, že obvinený požíva alkoholické nápoje, pod vplyvom ktorých je agresívny, a to aj voči svojej matke - poškodenej. Z výpovede svedkyne W. O. ďalej plynie, že poškodená k nej dobehla, vystrašená, bezprostredne po skutku, zdôverila sa jej s tým, čo sa stalo, pritom priebeh skutkového deja popísala v zásade rovnako, ako vo svojej výpovedi a z výpovede svedka U. S. (brata obžalovaného) ešte plynie, že obvineného žíví matka s tým, že za posledných 10 rokov bol zamestnaný asi pol roka. Z už opakovane spomínaného znaleckého posudku znalca MUDr. Mária Straku z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria plynie, že obvinený je závislý na alkohole, má emočne nestabilnú osobnosť, teda má poruchy psychiky a správania spôsobené užívaním alkoholu, pričom zo zápisu o dychovej skúške plynie, že v deň spáchania skutku obvinený nebol pod vplyvom alkoholu. Z výpovedí vyššie uvedených svedkov, ale aj znaleckého posudku je teda zrejmé, že obvinený nie je zamestnaný (čo plynie aj z jeho výpovede), žíví ho matka (poškodená), keďže je závislý na alkohole a sám nezarába, aj túto jeho „potrebu“ finančne

zabezpečuje matka, je emočne nestabilný, agresívny, v deň spáchania skutku bol triezvy, preto vo svetle skutočností, že bol na alkohole závislý a matka ho živila, vyznieva presvedčivo tvrdenie poškodenej (jeho matky), že od nej pýtal peniaze na alkohol za použitia násilia, matka v blízkej časovej súvislosti po spáchaní skutku zašla za svojou príbuznou svedkyňou W. O., ktorej sa zdôverila, pritom bola vystrašená. Všetky tieto vyššie uvedené dôkazy a z nich plynúce skutočnosti potom významnou mierou podporujú tvrdenia poškodenej a potvrdzujú vierohodnosti jej výpovede.

Neprehliadnuteľným vyvažujúcim faktorom je ďalej skutočnosť, že poškodená bola vypočutá za pomoci technického zariadenia umožňujúceho zaznamenávanie obrazu a zvuku, pričom záznam jej výsluchu bol na verejnom zasadnutí prehratý, čo znamená, že obvinený mal možnosť nielen počuť obsah výpovede poškodenej, ale mal možnosť ju pri výpovedi tiež vidieť, teda sledovať aj jej neverbálne prejavy a ich súlad s hovoreným slovom a tak aj z tohto pohľadu posúdiť jej dôveryhodnosť, navyše obvinený bol o termíne výsluchu poškodenej, ako to už bolo opakovane konštatované, upovedomený, jej výsluchu sa mal možnosť zúčastniť a klásť jej otázky, túto možnosť však bez akéhokoľvek dôvodu nevyužil.

Mať možnosť vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe je právom [plynúcim z čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru] obvineného, ktoré môže, ale nemusí využiť. Pokiaľ však obvinený rezignuje na toto svoje právo, čím dáva jednoznačne najavo, že nejde, podľa jeho názoru, o dôležitý prostriedok, ktorý by mohol prispieť k jeho obhajobe, nemôže sa potom v ďalšom štádiu trestného konania úspešne domáhať ďalšej príležitosti k realizácii tohto práva, ktorého realizácia mu už raz umožnená bola, avšak túto možnosť bez uvedenia akéhokoľvek dôvodu nevyužil, pritom netvrdí, že názor na potrebu realizácie tohto práva zmenil pod tlakom ďalších vykonaných dôkazov, z ktorých vyplynuli také konkrétne skutočnosti, ktoré si osobný výsluch vyžadujú (bez ďalšieho tvrdí len, že poškodená nebola vypočutá v jeho prítomnosti, či prítomnosti jeho obhajcu, pritom „len“ takéto formálne tvrdenie požiadavke materiálneho chápania porušenia práva na obhajobu - zásadným spôsobom nezodpovedá), za cenu ohrozenia života a zdravia poškodenej a rizika jej druhotnej viktimizácie. V takomto prípade (za situácie, že obvinený mal plnú možnosť svoje právo realizovať, avšak bez uvedenia dôvodu ho nevyužil a neuvádza žiadne zásadne konkrétne skutočnosti, ktoré by zmenu jeho postoja mohli odôvodniť) by došlo k výraznému narušeniu rovnováhy medzi právami poškodenej a obvineného v neprospech poškodenej a takýto zásah do jej práv by bol neproporcionálny k právu obvineného, ktoré využiť mohol, ale z vlastnej vôle a bez dôvodu tak neurobil.

V prejednávanej veci preto podľa názoru najvyššieho súdu existovali dostatočné vyvažujúce faktory, vrátane silných procesných záruk, ktoré kompenzovali problémy spôsobené obhajobe v dôsledku prijatia takejto výpovede, a ktoré zaistili, že konanie ako celok bolo spravodlivé.

Vyššie uvedenými námietkami preto obvinený zjavne dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, ale ani § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zjavne nenaplnil.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie situácia spočívajúca v tom, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiaden trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho/miernejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda situácia, že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu (primerane napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Tdo/29/2018, 2Tdo/6/2019, 5Tdo/48/2018).

Naposledy citované ustanovenie teda slúži výlučne na nápravu hmotnoprávnych chýb a jeho znenie za

bodkočiarkou vylučuje možnosť úspešne sa domáhať preskúmania skutkových zistení, na ktorých je rozhodnutie založené, s výnimkou uvedenou v ustanovení § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Inak povedané, vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému skôr konajúcimi súdmi, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru a nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové sa pritom považujú tie námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne proti hodnoteniu dôkazov súdmi oboch stupňov - ich posudzovanie je dominanciou konania odvolacieho. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu „odvoláciu“ inštanciu zameranú na preskúmanie rozhodnutí súdu druhého stupňa [primerane uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Tdo/7/2018 z 3. septembra 2018 (publikované v Zbierke pod číslom 96/2018)].

Dovolací súd teda hodnotí skutkový stav pri rozhodovaní o dovolaní, ktoré sa opiera o dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku len z toho hľadiska, či skutok, z ktorého bol obvinený uznaný za vinného, a ktorý je vymedzený v takzvanej skutkovej vete napadnutého rozsudku, zodpovedá znakom skutkovej podstaty príslušného trestného činu, pod ktorú bol napadnutým rozsudkom podradený.

Obvinený bol v úvode označeným rozsudkom okresného súdu uznaný za vinného zo zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c), písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona a § 139 ods. 1 písm. c), písm. e) Trestného zákona.

S takto ustáleným právnym posúdením zisteného skutku sa krajský súd, ako to vyplýva z jeho v úvode označeného uznesenia, bez výhrad stotožnil.

Zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c), písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona a § 139 ods. 1 písm. c), písm. e) Trestného zákona sa dopustí ten, kto proti inému použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, čin spácha závažnejším spôsobom konania, so zbraňou, na chránenej osobe - blízkej osobe a osobe vyššieho veku s tým, že v zmysle § 127 ods. 4 Trestného zákona sa blízkou osobou rozumie aj príbuzný v priamom pokolení, teda aj matka a v zmysle § 122 ods. 3 Trestného zákona sa zbraňou rozumie každá vec, ktorú možno urobiť útok proti telu dôraznejším.

Z obsahu skutku tak, ako ho súd prvého stupňa ustálil a pojal do takzvanej skutkovej vety svojho rozsudku, a s ktorým sa krajský súd bezo zmeny stotožnil, v podstate (zjednodušene povedané) plynie, že

- obvinený 4. júna 2020 v čase o 10.00 hod. v obývačke rodinného domu po predošlej slovnej hádke, sotil do svojej matky, zhodil ju pritom ako sedela, následkom čoho si až ľahla na gauč, následne k nej pristúpil držiak v jednej ruke vankúš, ktorý jej tlačil na hlavu, v druhej ruke držal črepinu z rozbitého zrkadla s rozmermi 25 x 8 cm, ktorú jej priložil ku krku kričiac na ňu, aby mu dala peniaze, ktoré mu odmietla dať.

Vzhľadom na to, že obvinený použil proti svojej matke, teda blízkej osobe násilie a hrozbu bezprostredného násillia používajúc pritom črepinu, teda zbraň v úmysle zmocniť sa cudzej veci (jej peňazí), nepochybne svojím konaním naplnil znaky zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c), písm. d) Trestného zákona.

Obvinený v podanom dovolaní ďalej namietal, že nebolo jeho úmyslom zmocniť sa finančných prostriedkov poškodenej s tým, že úmysel páchatel'a sa musí vzťahovať tak na násilné konanie, ktorým chcel prekonať odpor obete brániaci zmocneniu sa cudzej veci, ako aj na to, aby sa cudzej veci zmocnil.

Záver o tom, či v prejednávanej veci existuje zavinenie v zmysle Trestného zákona a v akej forme (teraz § 15 a § 16 Trestného zákona), je záverom právnym. Tento právny záver o subjektívnych znakoch

trestného činu sa však musí zakladať na skutkových zisteniach súdu vyplývajúcich z vykonaného dokazovania rovnako ako záver o objektívnych znakoch trestného činu. Skutočnosti duševného (psychického) života významné pre právny záver o tom, či tu je zavinenie a v akej forme, sú predmetom dokazovania práve tak, ako všetky ostatné okolnosti naplňujúce znaky trestného činu. Pri zisťovaní okolností, ktoré majú význam pre záver o zavinení, nemožno vopred prikladať osobitný význam žiadnemu dôkaznému prostriedku, ale zavinenie a jeho formu treba usudzovať zo všetkých konkrétnych okolností, za ktorých bol trestný čin spáchaný a zo všetkých dôkazov významných z tohto hľadiska, vrátane priznania obvineného, pokiaľ existuje. So zreteľom na zásadu voľného hodnotenia dôkazov (teraz § 2 ods. 12 Trestného poriadku) zákon neprikladá a priori žiadnemu dôkazu osobitný význam. Nemožno preto len zo skutočnosti, že obvinený skutok poprel, vyvodiť, že zistenie priameho úmyslu neprichádza do úvahy. Tento úmysel, tak ako iné formy zavinenia, možno zistiť aj na podklade iných dôkazov, nielen z priznania obvineného (primerane R 60/1972).

Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili súdy prvého a druhého stupňa. Tento dovolací dôvod preto nemôže naplňať ani poukaz na to, že nebola v konaní preukázaná vykonaným dokazovaním subjektívna stránka trestného činu. Táto totiž predstavuje vnútorný vzťah páchatel'a k spáchanému trestnému činu, ktorý nie je možné skúmať priamo, ale len sprostredkovaně, t. j. tak ako sa navonok prejavuje v jeho konaní, ktoré je napokon obsahom skutkovej vety rozhodnutia. Predmetom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku potom môže byť už len nesprávne právne posúdenie takto ustáleného skutku v skutkovej vete rozhodnutia ustálenej súdmi prvého a druhého stupňa, ale nikdy samotné skutkové zistenie, ktoré sú jej obsahom a ktoré nie je možné akokoľvek dopĺňať a meniť (primerane R 3/2011).

Skutočnosti psychického života významné pre právny záver o tom, či v prejednávanej veci je/nie je zavinenie a v akej forme, sú predmetom dokazovania práve tak, ako všetky ostatné okolnosti naplňujúce znaky trestného činu a nemôžu byť preto realizované, respektíve prehodnocované v dovolacom konaní dovolacím súdom (primerane napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Tdo/22/2013, 6Tdo/49/2015).

Inak, zjednodušene povedané, vzhľadom na to, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom zisteným súdmi nižšieho stupňa, ktorý nie je oprávnený skúmať ani meniť [§ 371 ods. 1 písm. i), veta za bodkočiarkou, Trestného poriadku], v rámci dovolacieho konania je jeho úlohou už „len“ posúdiť, či skutok tak, ako bol ustálený súdmi nižšieho stupňa a pojatý do takzvanej skutkovej vety napadnutých rozhodnutí, súdy nižšieho stupňa správne právne posúdili vrátane zavinenia. Z ustálenej skutkovej vety rozsudku okresného súdu, s ktorej znením sa krajský súd bez výhrad stotožnil a z tam uvedených skutkových okolností, je možné úmysel na strane obvineného spoľahlivo identifikovať. Z ustálenej skutkovej vety totiž plynie, že obvinený použil voči poškodenej (svojej matke) násilie (sotil ju, zhodil ju, tlačil jej vankúš na hlavu), hrozbu bezprostredného násilia (priložil jej ku krku črepinu z rozbitého zrkadla s rozmermi 25 x 8 cm) a kričal pritom na ňu, aby mu dala peniaze, ktoré mu poškodená odmietla dať. Z takto vyjadreného skutku je, aj podľa názoru najvyššieho súdu, nepochybne zrejmé, že obvinený použil násilie a hrozbu bezprostredného násilia voči poškodenej (matke) práve preto, aby mu dala peniaze, čo ona odmietala.

Námietky, ktorými obvinený napádal nepreukázanie ani jedného z obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu lúpeže podľa § 188 Trestného poriadku, ktorými namietal, že neboli odstránené rozpory vo výpovediach vypočutých osôb, dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku zjavne nenaplnajú, pretože ide o námietky skutkového charakteru, ktoré sú z dovolacieho prieskumu vylúčené, keďže v dovolacom konaní, ako to už bolo niekoľkokrát zopakované, správnosť a úplnosť skutkového stavu, dovolací súd nesmie skúmať a ani meniť, pritom súd prvého stupňa dostatočným, zrozumiteľným a logickým spôsobom, s ktorým sa krajský súd stotožnil, objasnil svoje úvahy vedúce ho k záveru o vine a treste obvineného, a ktoré nie je možné považovať za svojvoľné, či arbitrárne. Uvedenými námietkami sa obvinený v zásade dožadoval „iba“ iného hodnotenia vykonaných dôkazov podľa svojich predstáv, teda v zásade zmeny zisteného skutkového stavu vo svoj prospech, čo

však dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku z už vyššie uvedených dôvodov nenaplnia s tým, že okresný súd v dôvodoch svojho rozhodnutia doplnených o argumentáciu krajského súdu [odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (primerane napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/2005, III. ÚS 17/2018) v zásade dostatočným spôsobom, ktorý nie je možné považovať za svojvoľný, či arbitrárny, uviedol, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, ako sa vyrovnal s obhajobou, akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu a prečo nevyhovelo návrhom na vykonanie ďalších dôkazov.

Obdobne tak obvinený pod dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku podradil svoje námietky týkajúce sa porušenia zásady „in dubio pro reo“ („v pochybnostiach v prospech obvineného“). Vzhľadom ale na to, že ide o námietky skutkového charakteru, ktorými sa obvinený v zásade domáha určitého hodnotenia dôkazov (podľa svojich predstáv), žiaden dovolací dôvod nenaplniajú.

Najvyšší súd vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa nepriznania poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. c) Trestného zákona a naopak priznania len priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. m) Trestného zákona, ktoré obvinený podradil pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku v prvom rade skúmal, či tieto námietky svojím obsahom nesmerujú skôr k dovolaciemu dôvodu plynúcemu z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, keďže k dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku (nezákonne vykonané dôkazy) zjavne nepriliehajú.

V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že námietky týkajúce sa skutočnosti, že súdy nižšieho stupňa pri ukladaní trestu prihliadli u obvineného iba na priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m) Trestného zákona a nepriznali mu poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. c) Trestného zákona (teda, že páchatel spáchal trestný čin v spojitosti s negatívnymi dôsledkami svojej choroby) žiaden dovolací dôvod, ani podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku nenaplniajú, pretože otázka zisťovania, resp. zhodnotenia (ne)existencie poľahčujúcich okolností a priťažujúcich okolností je otázkou skutkovou, ktorá je vylúčená z preskúmania dovolacieho súdu v prípade, že tento koná na podklade dovolania obvineného podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 18/2015).

Napriek tomu nad rámec uvedeného len pre úplnosť najvyšší súd dodáva, že aj keď sa prokurátor mýli v názore, že závislosť na alkohole chorobou nie je (podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb ide o diagnózu F 10.2), z už spomínaného znaleckého posudku z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvia psychiatria plynie, že obvinený vedel v podstatnej miere rozpoznať nebezpečenstvo svojho konania, ako aj svoje konanie ovládať, z čoho je zrejmé, že dovolateľ stíhaný skutok nespáchal v spojitosti s negatívnymi dôsledkami svojej choroby (choroba mu nebránila rozpoznať nesprávnosť, protiprávnosť jeho konania a nebránila mu toto konanie ovládnuť). Navyše z dotknutého znaleckého posudku ďalej plynie, že obvinený svoju závislosť na alkohole popiera, bagatelizuje ju, uvádza, že alkoholik nie je, občas si vypije, alkohol pije len príležitostne, pritom, ak závislá osoba svoj problém popiera, nemôže sa úspešne liečiť. Za takejto situácie potom, keď obvinený existenciu svojho ochorenia popiera, nie je ochotný sa z tohto dôvodu účinne liečiť, nemôže zároveň žiadať o akúkoľvek zhovievavosť v súvislosti s jeho ochorením (pritom nejde o ochorenie, ktoré by obvinenému, s ohľadom na jeho podstatu, bránilo potrebu si liečenia uvedomiť).

Vyššie uvedenými námietkami preto obvinený dovolací dôvod plynúci z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku zjavne nenaplnil.

Vzhľadom na to, že obvinený F. S. skutočnosťami, ktoré uviedol vo svojom dovolaní, zjavne nenaplnil dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i), Trestného poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí jeho dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku

odmietol.

Na základe vyššie uvedených dôvodov preto senát najvyššieho súdu jednomyseľne rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu riadny opravný prostriedok nie je prípustný.